

Kako rešiti pomanjkanje IKT-strokovnjakov

NENAD ŠUTANOVAC
ikt@finance.si

Kadrovska problematika na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT) postaja v Sloveniji, pa tudi sicer v Evropi, eden glavnih izzivov uspešne digitalne preobrazbe gospodarstva in družbe. IKT-strokovnjake potrebujejo tako panoga IKT kot (večja) podjetja iz drugih panog ter seveda javni sektor. Skupni imenovalec že danes pa je, da gre za veliko pomanjkanje kadrov.

Ustrezno usposobljenega IKT-strokovnjaka, pa naj gre za programerja, arhitekta, podatkovnega analitika, strokovnjaka za kibernetiko varnost ali kakšen drug IKT-profil, je kljub nadpovprečnim plačam zelo težko dobiti in zaposliti. Po analizi Statističnega urada RS (Surs) 41 odstotkov podjetij poroča, da pri njih digitalno preobrazbo ovira pomanjkanje ustreznih kadrov ali pomanjkanje znanja. V Združenju za informatiko in telekomunikacije ocenjujemo, da v Sloveniji že danes primanjkuje nekaj tisoč IKT-strokovnjakov. Zato je potrebno takojšnje ukrepanje ne samo gospodarstva, temveč tudi države, ki ima pomemben kratko- in dolgoročni vpliv na reševanje omenjene kadrovske problematike.

Letno bi potrebovali pet tisoč novih IKT-strokovnjakov

Reševanje problematike je večdimenzionalno in zajema tako kratko- kot dolgoročne ukrepe in aktivnosti. Pogledajmo nekaj števil. V Sloveniji je bilo po podatkih Sursa v letu 2020 zaposlenih 42.500 IKT-strokovnjakov, kar je pomenilo 4,4 odstotka vseh zaposlenih - v vodilnih evropskih državah se ta delež giblje med šestimi in osmimi odstotki. Srednješolsko izobrazbo je imelo 36 odstotkov, višješolsko pa 64 odstotkov IKT-strokovnjakov. Delež žensk je bil le 17-odstoten.

Po analizi našega združenja imamo na univerzitetni ravni letno približno 3.500 vpisnih mest na programih, ki vodijo v digitalne poklice, in približno tretjino diplomantov, ki vstopajo na trg dela. Če dodamo še tiste srednješolske izobrazbo, lahko optimistično ocenimo, da je letni prirast

števila mladih IKT-strokovnjakov približno dva tisoč na leto. Menim, da je to občutno premalo glede na ocenjene potrebe po vsaj pet tisoč novih IKT-strokovnjakov na leto do leta 2030.

Omenjena številka zaposlenih IKT-strokovnjakov vključuje tudi več kot deset odstotkov tistih, ki so samostojni podjetniki normiranci. Ti zaradi neprimerne davčne politike plačujejo zelo nizke davke in zato raje delajo samostojno in se ne zaposlijo v IKT-podjetjih, kjer je njihova neto plača zaradi visoke obdavčitve dela precej nižja. Hkrati jih vse več dela neposredno za tuja podjetja in jih na trgu dela ni več.

Za dodatna vlaganja se je odločila tudi EU

Kaj kažejo trendi na področju potreb po kadrih? Vlogo in pomen digitalizacije in digitalne preobrazbe prepoznavava ves svet, saj prinaša številne spremembe v naše delo in prosti čas, epidemija je to še posebej poudarila. Priložnost EU v globalni ekonomiji na tem področju prepoznavava tudi evropska komisija, saj ZDA in Kitajska vlagajo v to področje precej več. Zato je za prihodnjo finančno perspektivo vzpostavila dodatno financiranje digitalnih projektov, tako neposredno s programom razpisov Digital Europe Programme kot prek državnih mehanizmov, kot sta načrt za okrevanje in odpornost ter kohezijska politika.

Prav tako podjetja - tudi zaradi covid - precej bolje prepoznajo pomembnost in koristi digitalizacije. Vse skupaj pomeni, da bo dela za panogo IKT in strokovnjake vsako leto več in da bodo zato potrebe po kadrih rasle še hitreje. Evropska komisija v digitalnem kompasu zato ocenjuje, da bomo v EU do leta 2030 potrebovali 20 milijonov IKT-strokovnjakov, kar je približno dvakrat več kot zdaj. Za Slovenijo to pomeni letno več kot pet tisoč novih strokovnjakov, pri čemer, kot smo ugotovili, je zdajšnji letni prirast manj kot 40 odstotkov tega.

Kakšne rešitve predlagamo

V Sloveniji bomo torej v prihodnjih letih potrebovali precej več IKT-strokovnjakov. Kakšne so možne rešitve?

Kratkoročno predlagamo, da pri-

lagodimo davčno politiko samostojnih podjetnikov tako, da se zniža prag prihodkov, do katerih velja nizka stopnja obdavčitve, z zdajšnjih 50 tisoč evrov na 20 tisoč evrov, ter pavšalno stopnjo priznanih stroškov z 80 na 50 odstotkov. S tem se še vedno spodbujajo začetno podjetništvo in tiste dejavnosti, kjer so prihodki nizki, država pa bi pridobila pomemben delež davčnih prihodkov. Tako bi bila obdavčitev bolj pravična do zaposlenih in bi na trg dela hitro vrnili večje število IKT-strokovnjakov. Ob ustreznih plačah, ki so v panogi nadpovprečne, in dobri kadrovske politiki podjetij bi se bili pripravljene spet zaposliti v zanimivih IKT-podjetjih, kar prinaša številne prednosti v primerjavi s samostojnim podjetništvom.

Drugič, predlagamo, da se močno poenostavimo in pospešimo postopki pridobivanja delovnih dovoljenj za tuje strokovnjake. Takoj moramo vzpostaviti posebno obravnavo zaradi vojne v Ukrajini. Delovati moramo solidarno in zagotavljati pomoč tudi tistim, ki to državo zapuščajo, jim omogočiti čim boljše razmere pri nas, vključno z možnostjo študija in zaposlitve. Aktivnosti že potekajo.

Tretjič, treba je vzpostaviti podporni sistem vseživljenjskega izobraževanja na tem področju (angleško re-skilling in up-skilling), s čimer bi došli zaposlene za delo v digitalnih poklicih. Tu je pomembna vloga podjetij, njihovih vodstev in kadrovske službe, da tudi sami vzpostavijo interne procese (do)izobraževanja zdajšnjih in morebitnih novih internih IKT-strokovnjakov.

Glavno vlogo bo imelo izobraževanje

Dolgoročno pa gre za ukrepe na področju izobraževalnega sistema. Nujna je zelo hitra uvedba obveznega predmeta računalništva in informatike v osnovne, še posebej pa v srednje šole, kjer se dijaki in dijakinje odločajo za nadaljnji študij. Boljše znanje s tega področja in razumevanje digitalnih poklicev na srednješolski ravni bi nedvomno pomenilo večje zanimanje za vpis na tovrstne študije. Še zlasti si želimo večjega vpisa deklet, saj tu še po-

sebej zaostajamo za naprednimi državami EU. Pri uvajanju in usposabljanju učiteljev smo pripravljeni sodelovati tudi s strokovnjaki iz gospodarstva.

Kaj pa univerzitetna raven? Če želimo doseči povečanje števila diplomantov, je nujno najprej občutno povečati vpis na vseh programih, ki vodijo v digitalne poklice. Razvijati moramo nove sodobne univerzitetne programe (na primer na področju analitike podatkov, umetne inteligence, kibernetike varnosti in podobno) ter s tem slediti razvoju na tem področju. Uvajati moramo tudi programe v angleščini, da lahko sodelujejo tudi tuji študenti. Tem je treba olajšati pot do študija, privabljamo jih tudi z močno mednarodno kampanjo, saj sem prepričan, da bi jih kar veliko v Sloveniji ostalo in se zaposlilo.

IKT-kadri so glavni steber digitalnega razvoja

Prepričan sem, da so »digitalni« poklici med najzanimivejšimi, saj si nenehno v stiku z najsodobnejšimi tehnologijami, sodobnimi poslovnimi modeli, digitalnimi inovacijami. IKT-strokovnjaki so tako v jedru lokalnega in globalnega digitalnega gospodarstva in družbe. Ali ni to odličen motiv za mlade?

Nujna je celostna obravnava področja kadrovske problematike IKT-strokovnjakov, predvsem s strani države. Aktivnosti, ki že potekajo, pa je treba pospešiti. IKT-kadri in panoga so eden glavnih stebrov digitalnega razvoja in s tem uspešnosti slovenskega gospodarstva in družbe. V Združenju za informatiko in telekomunikacije pa bomo poskrbeli za podporne in izobraževalne aktivnosti v podjetjih ter sodelovali z ministrstvi pri oblikovanju in izvajanju omenjenih ukrepov in politik.

■ Mag. Nenad Šutaŋovac je direktor Združenja za informatiko in telekomunikacije pri **Gospodarski zbornici Slovenije**.

V Sloveniji bi letno potrebovali več kot pet tisoč novih strokovnjakov. Zdajšnji letni prirast je manj kot 40 odstotkov tega.